647510 **MA03SanE0111** **Seat No :________**

M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (*CBCS*) Examination

Oct/Nov-2021 (OLD COURSE)

ALANKARASASTRA: KAVYAMIMAMSA AND RASAGANGADHARA (ELECTIVE-1)

Time: 2:30 Hours **Marks: 70**

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે નો આવશ્યક નોંધ સહિત ભાષાંતર કરો. (૧૪)

Q.1 Translate with necessary notes any <u>two</u> of the following: (14)

(१) 'अभ्यास' इति मङ्गल: अविच्छेदेनशील नभभ्यास:'। सं हि सर्वमामी सर्वत्र निरतिशयं कौशलमाधते। समाधिरान्तर: प्रयत्नो बाह्यस्त्वभ्यास:। तावुभावपि शक्तिमुद्रभासयन्त:। सा केवलं काव्ये हेतु: इति यायावरीय:। विप्रसृतिश्च सा प्रतिभाव्युत्पतिभ्याम्। शक्तिकर्तुके हि प्रतिभाव्युत्पति कर्मणी। शक्तस्य प्रतिभाति शक्तश्च व्युत्पधते।

(२) इह हि वाङमयमुभयथा शास्त्रं काव्यं व। शास्त्रपूर्वक्त्वात् काव्यानां पूर्व शास्त्रेष्वभिनिविशेत्। नह्यप्रवर्तित प्रदीपास्तमसि तत्वार्यसार्थमध्यक्षयन्ति। तत्व द्विधा – अपौरुषेयं पौरुषेयं च। अपौरुषेयं श्रुति:। सा च मन्त्रब्राह्मणे। विकृतक्रियातन्त्रा:। मन्त्राणा स्तुतिनिब्दार्व्याख्यानविनियोगग्रन्थो ब्राह्मणम्। ऋयनु: सामवेदास्त्री। अथर्वनश्चतुरीयम्। तत्रार्यवस्थितपाय ऋव:। ता: संगीतय: सामानि। अच्छान्दास्यगीतानि यजूषि।

(३) काव्यसंस्कारोडपि शास्त्रवाक्यपाकमनुरुणद्वि काव्येकप्रवणता तु विरुणद्वि। तत्र त्रिधा शास्त्र कवि:। य: शास्त्रं विद्यते यश्च शास्त्र काव्यं संविधते, योडपि काव्ये शास्त्रार्थ निर्द्यते। काव्य कवि: पुनरुष्टधा। तद्यथा रचनाकवि:, शब्दकवि:, अर्थकवि:, अलङ्कारकवि: उक्तिकवि:, मार्गकवि: शास्त्रार्थकविरिति।

(४) तामाम्नादद्रष्टवरीमुपलभ्य भाषाविषये छन्दोमुद्रां देवी ससम्लदमङ्कनादाय तमुदलापयत वत्स! सच्छन्दस्काया गिर: प्रणेत्। वाङमयमातंरमपि मातंरमा विजयसे। प्रशस्यतमं वेदमुदाहरन्ति यदुत "पुत्रात्पराजयो द्वितीयं पुत्रजन्म" इति। त्वत्त: पूर्वे हि विद्वांसो गद्यं दद्रृर्शुर्न पर्धेम्। त्वदुपज्ञमथात: छन्द्रस्वद्वच: प्रवत्स्यतिं अहो श्लाधनीयोडसि।

પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે નો આવશ્યક નોંધ સાથે અનુવાદ કરો. (૧૪)

Q.2 Translate with necessary notes any two of the following: (14)

(१) तत्र ध्वनेरुतमोत्तमस्या संख्यभेदस्यापि सामान्यत: केडपि भेदा निरुप्यन्ते द्विविधो ध्वनि: अभिधामूलो लक्षणामूलश्च। तत्राद्यस्त्रिविध:। रसवस्वलंकारध्वनिभेदात्। रसध्वनिरित्यलक्ष्य क्रमोपलक्षणादसभावशबलत्वाना ग्रहणम्। द्वितीयश्च द्विविध:।

(२) रमणीयता च लोकोत्तराहूलाजनकज्ञान गोचरता॥ लोकोत्तरत्वं चाहूलादगतश्र्वमत्कारापरप्रयायोडनुभवसाक्षिको जातिविशेष:। कारणं च तदवच्छिन्नभावनाविशेष: पुत्र:पुनरनुसंधानात्मा। पुत्रस्ते जात: धनं ते दास्यामि इति वाक्यार्थधीजन्यस्याह्लादस्य न लोकोत्तरत्वम्।

(३) कदाचिदभगवतो वासुदेवस्य वदनमालोक्तिवत्या यशोदाया इयमुक्ति:। अत्र वदनमालम्बनम्। अन्तर्गतचराचरजगज्जात दर्शनमुदीपनम। ह्वतचेतनत्वय तेन गम्यं रोमाञ्चनेत्रस्फारणा दिवानुभाव:। त्रासादयो व्यभिचारिणि:। नैवात्र विद्यमानापि पुत्रगता प्रीति: प्रतीयते, व्यञ्जकाभावात्।

(४) काव्यापेशया प्रधानीभूतं व्यङ्ग्यान्तरमादाय गुणीभूंत व्यङ्ग्यमादायातिव्याप्तिवारणायावधारणम्। तेन तस्य ध्वनित्वमेव। लीनव्यद्रयवाच्यचित्रातिप्रसङ्वारजाय चमत्कारेत्यादि। यतु 'अताद्दशि गुणीभूतव्यद्रयम' इत्यादिकाव्यप्रकाशगतलक्षणे चित्रान्यत्वं टीकाकारैद्रत्तम, तन्न्।

પ્રશ્ન-૩ રાજશેખર વિરચિત કાવ્યમીમાંસા વિશે નોંધ લખો. (૧૪)

Q.3 Discuss in detail the काव्यमीमांसा . (14)

અથવા/OR

પ્રશ્ન-૩ રાજશેખરના મતે કાવ્ય – કારણ સમજાવો.

Q.3 Explain the काव्यकारण according to Rajashekhara.

પ્રશ્ન-૪ પંડિતરાજ જગન્નાથકૃત રસગંગાધર प्रथमआननम ને આધારે કાવ્યપ્રકારો સમજાવો. (૧૪)

Q.4 Discuss in detail the काव्यप्रकाश: (14)

અથવા/OR

પ્રશ્ન-૪ જગન્નાથની દ્રષ્ટિએ કાવ્યપ્રયોજનની ચર્ચા કરો.

Q.4 Discuss the काव्यप्रयोजनानि according to Jagannath.

પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ટૂંકનોધ લખો: (૧૪)

Q.5 Write notes on any two : (14)

(१) जगन्नाथ – रसविचार:।

(२) काव्यपाक:।

(३) प्रतिभा – राजशेखरद्रष्टया।

(४) काव्यपुरुषोत्पति।

****